

Kaotatud ja leitud käsikiri

Kaja Rahu¹, Mati Rahu^{2, 3}

Järgnevalt selgitame, kuidas meil õnnestus vältida oma artikli üllitamist rahvusvahelises teadusajakirjas. Kaja Rahu sai 1. veebruaril 2023 ajakirja *Health Policy* peatoimetajalt meili. Selles vabandati, et meie artikli käsikiri oli nende käes „mõnda aega kadunud olnud“ ja teatati, et „tuginedes retsensentide soovitudele ja meie endi hinnangule [---] võtame selle praegusel kujul avaldamiseks vastu“. Käsikiri pidi peagi saadetama tootmis-: kahe nädala jooksul tehakse ta kättesaadavaks *Science Direct*'is, talle omistatakse objekti digitaalidentifikaator. Seejärel saame korrektureid poognad, mis parandatud pannakse *Science Direct*'i käsikirja asemele. Hiljem lisatakse köite ja lehekülgede numbrid.

Teade tabas meid ootamatult. Vastasime peatoimetajale kohe, et oleme artikli juba avaldanud (*BMJ Open* 2019;9:e026210). Tõendusmaterjalina lisasime koopia meie meilist (20.10.2017) (loe: kaks tuhat seitseteist), milles olime *Health Policy*'le teatanud, et võtame oma käsikirja tagasi, sest pärast selle teistkordset kohendamist retsensentide märkuste järgi ja tagastamist toimetusele 10.04.2017 oli saanud vaikus, meie järelepärimistele ei vastatud. Panime juurde teise meili (23.10.2017) koopia – ajakirja administraator (*journal manager*)

vabandas käsikirja publitseerimise otsuse viibimise pärast, *Health Policy* ilmumine olevat takerdunud, meie otsuse loobuda käsikirja avaldamisest edastas ta toimetajale ja kirjastajale. Järgnes järjekordne vaikus kuni 2023. aasta veebruarini.

Meie 1. veebruari meilile peatoimetaja ise ei vastanud. Tema asemel teatas samal päeval *Elsevier*'i allüksus *Researcher Support*, et nad tegelevad meie probleemiga. Teises saabunud meilis teavitas ajakiri hoopis käsikirja saatmisest kirjastusele *Elsevier*.

02.02 varustas *Researcher Support* meid lingiga võimaldamaks jälgida käsikirja avaldamise käiku.

03.02 tulnud meilis õnnitles kirjastuse andmeadministraator (*data administrator*) meid käsikirja vastuvõtmise puhul. Ta mainis: „Me teeme kõvasti tööd, et avaldada meie autorite artiklid veebis võimalikult kiiresti; seega on meil heameel teatada, et teie käsikirja avaldamisprotsess on juba alanud.“ Kahest lisatud lingist üks pidi meid juhutama täitmist ootavate dokumentideni, teine võimaldavat jälgida avaldamisprotsessi.

Kui kõigest hoolimata pesitses meis seni lootus, et äkki oleme sattunud spämmirünnaku alla ega kippunud linkidele klõpsama, ilmnas tegelikkuse karm pale varsti: 04.02 ilmus käsikiri *Health Policy* veebisaidil kui trükis olev (*in press*).

Et päästa, mida võimalik, läkitasime 06.02 seitsmele ajakirja ja kirjastusega seotud instantsile palve

katkestada käsikirja avaldamine ning lisasime varasemate asjassepuutuvate meilide koopiaid.

Adusime, et publitseerimise masinavärk oli täisvungi sisse võtnud, kui *Google Scholar* andis 07.02 teada äsjasest viitamisest ühele meie artiklile. See oli meie endi tehtud viide, mis pärines kõnealusest käsikirjast. Tolle bibliokirje oli *Google Scholar*'isse pandud, sealse lingi kaudu pääses ligi täistekstile *Science Direct*'is.

Hingasime kergendatult 08.02 kell 14:09, kui Indiast saabus kirjastuse administraatori sõnum: „Mõistan teie muret. Korraldan, et käsikiri eemaldatakse ja teie artikli avaldamine lõpetatakse. Vabandame ebamugavuste pärast.“

Järgmise päeva hommikul kirjutas sama isik: „Palun võtke avaldamistiimi nimel vastu minu siirad vabandused. Olen korraldanud käsikirja eemaldamise ja peatanud ka artikli tootmisprotsessi.“ Olime kindlad, et meie mured jäävad möödanikku. Eksisime. Pärastlõunal teatati kirjastusest (*Researcher Engagement Team*), et nüüd saame koos 15 miljoni akadeemilise töötajaga lugeda oma artiklit *Science Direct*'i andmebaasis. Läkitasime selle pärastlõunase meili edasi kirjastuse avaldamistiimile ja hommikuse avaldamistiimi meili tolele teisele tiimile.

14.02 vabandas kirjastuse administraator veel kord ja teatas, et käsikiri on ajakirja saidilt eemaldatud. Vaatasime – nii oligi tehtud.

¹ Tervise Arengu Instituut,

² Eesti Geograafia Selts,

³ Eesti Demograafia Assotsiatsioon